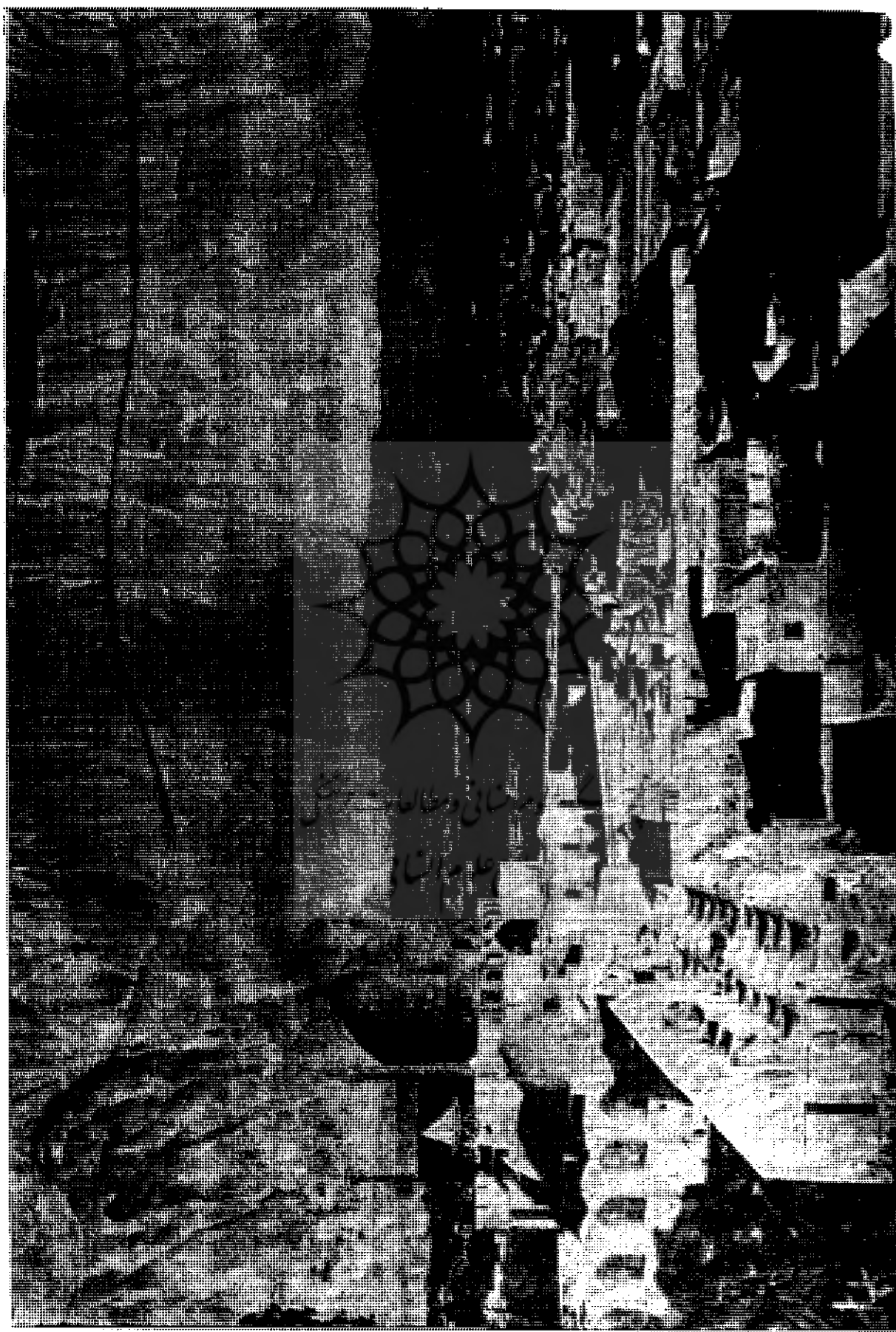

آثار تاریخی اصفهان

۱- مسجد شاه

شاه عباس کبیر در سال دهم سلطنت خود که مصادف با سنه ۱۰۰۶ هجری بود تشریفات عید نوروز را در باغ نقش جهان اصفهان که متعلق به خود او بود تشکیل داد و از همان سال قصد خود را برای پایتخت نمودن اصفهان عملی ساخت و در نتیجه عمارات و بناهای متعدد و خیابانها و بازارهای زیاد و پلها و باغهای فراوانی در آن شهر ایجاد نمود. یکی از آثار برجسته پادشاه مزبور در اینموقع احداث بناهایی در حوالی باغ نقش جهان بود تا اینکه در سال بیست و چهارم سلطنتش (۱۰۲۰ هجری) میدان شاه اصفهان را ترتیب و تزئین کامل داد و سال بعد (۱۰۲۱ هجری) تصمیم با احداث مسجد بزرگی گرفت و با وجودی که در جانب شرقی میدان مسجد شیخ لطف الله ساخته و موجود بود معذک در برابر همت عالی شاه پست مینمود و میل داشت مسجد بس عالی که در سایر نقاط نظیر نداشته باشد احداث نماید. بعد از ملاحظه اطراف میدان نقش جهان جانب جنوبی میدان را که خانی بزرگ در آنجا ترتیب یافته بود برای احداث مسجد اختیار نمود و عمارات خان مزبور را برداشته بجای آن مسجد شاه فعلی را ساخت. لکن چون بنمای میدان علاقه و آفری داشت قسمت سردرب مسجد را زود بانجام رسانیدند. « پیترو دو لاوله » (۱) که در سال ۱۰۳۶ هجری شاهد ساختمان مسجد بوده پی سازی قسمت داخلی مسجد را حکایت میکند لکن تاریخ کتیبه سردرب آن ۱۰۲۵ هجری است و این امر میرساند که بر اثر علاقه شاه عباس کبیر سردرب مسجد مزبور که رو بمیدان بوده بزودی تمام گشته است

دورنمای مسجد شاه اصفهان

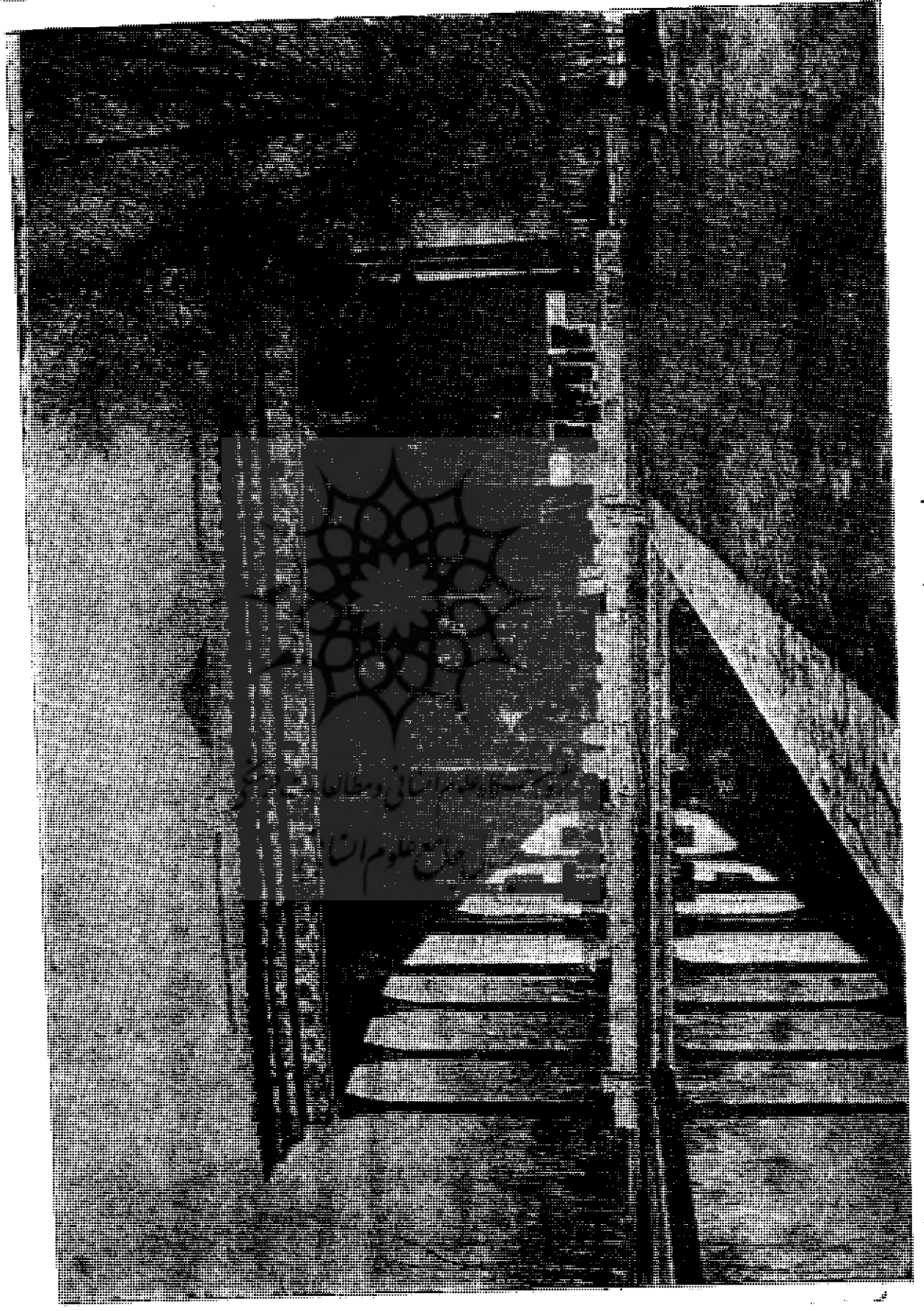
تا آرایش و تزئینات اطراف میدان نقش جهان ناقص نمانده باشد و لکن قسمت های داخلی و گنبد و شبستانهای مختلف مسجد در سالهای بعد ساخته شده است چنانکه تاریخ کتیبه ایوان غربی مسجد ۱۰۴۰ می باشد و این امر میرساند که از سال ۱۰۲۱ هجری تا سال ۱۰۴۰ ساختمان این مسجد ادامه داشته است.

شاه عباس کبیر بعدی در ساختمان و اتمام مسجد عجله داشت که قصد نموده بود سنگهای مرمر مسجد جامع عتیق اصفهانرا ~~کننده~~ برای نصب در مسجد جدید خود بکار برد. لکن بر اثر کشف معدن سنگ مرمر بزرگی در اردستان از این تصمیم صرف نظر کرد. اما عمرش کفاف این امر را نداد و اینکار بدست جانشین او شاه صفی انجام گرفت. گراوریکه از مسجد شاه اصفهان تهیه شده و در ضمن تابلوهای اینیه تاریخی بنظر میرسد نمای مسجد فوق از طرف شمال غربی یعنی از فراز ایوان عمارت عالی قابو می باشد. در سال ۱۲۶۱ هجری بر اثر سستی بنیاد بعضی قسمتهای مسجد و حدوث زلزله ایوان بزرگ جلو گنبد شکاف برداشت و بصورت ظاهر تعمیری از کاشیکاریهای آن ایوان بعمل آمده. لکن در حقیقت تعمیری بعمل نیامده بود. در بهار سال ۱۳۱۱ شمسی کاشیهای ایوان مزبور مجدداً شروع بریزش نموده شکافهای جدیدی نمودار شد و در نتیجه تعمیر فوری این بنای عظیم ضرورت پیدا کرد. تعمیرات مزبور با زحمت و دقت زیاد انجام گرفت و اکنون مناره های ایوان جنوبی بوسیله کمر بندها و میله های آهن مهار شده و برای استحکام بیشتر ~~کلافهای آهنی دیگری~~ قسمت جلو ایوان را از بالای بام بدیوارهای گنبد متصل نموده است و در نتیجه با حفظ کاشیکاریها و نمایش و جلوه مخصوصیکه مسجد باید دارا باشد تیرها و تسمه های متعدد آهنی از داخل دیوار و روی بام کلیه بنا را متصل و محکم نگاهداشته است.

۲- عمارت چهل ستون

قصر زیبا و دلکش چهل ستون در میان باغ بزرگی ساخته شده و حوض طولانی در جلو ایوانش منظره خاصی بآن داده برشکوه و جلالش افزوده است. این قصر مطابق گفته سیاحان خارجی که در عهد صفویه و پس از آن بایران آمده اند از قصرهای دوره شاه عباس بزرگ است. لکن در نوشته های سیاحانی که تا ۱۰۲۶ هجری بایران آمده اند اسمی از عمارت چهل ستون دیده نمیشود و ازینرو

معلوم میگردد که جزو آثار وابنيه اولی که شاه عباس امر باحداث نموده است بشمار
 نمیرود و تاریخ قطعی ساختمان این بنا تا کنون معلوم نگردیده. همینقدر چنانکه
 مذکور شد معلوم است که بعد از سال ۱۰۲۶ هجری اتفاق افتاده است و چون
 شاه عباس در سال ۱۰۳۸ فوت نموده لذا تاریخ بنای مزبور بین سالهای ۱۰۲۶ و
 ۱۰۳۸ مییاشد. این بنا در زمان شاه سلطانحسین آتش گرفته و پاره‌ای محققین اروپائی
 اظهار نموده اند که پس از سوختن تعمیر گشته و از صورت اولیه خارج شده است
 لکن از روی آثار و نقاشیهای موجود در تالار مرکزی این عمارت و تزینات دیگر
 معلوم میشود که ضمن تعمیرات بنای اصلی را تغییر نداده و آنرا بصورت اصلی واولی
 خود حفظ نموده اند و مخصوصاً در ضمن تعمیرات دو سال اخیر دیده شده که
 الوارهای سقف چهل ستون دارائی قسمتهای سیاه و سوخته مییاشد و این امر میرساند
 که اغلب قسمتهای فوقانی عمارت هم تغییر نکرده است در داخل تالار بزرگ این
 عمارت نقاشیهای زیبا و نفیسی از دوره صفویه موجود و ضمن آنها جنگ شاه اسمعیل
 اول در چالدران آذربایجان با عساکر عثمانی و پذیرائی شاه عباس از ولی محمدخان
 پادشاه ترکستان (که در سال ۱۰۱۹ بدربار شاه ایران پناه آورد و دو باره بترکستان
 برگشت و مجدداً سلطنت از دست رفته را باز گرفت) و پذیرائی شاه طهماسب از
 همایون شاه هندی و دو مجلس شکار سلاطین صفوی و بالاخره جنگ نادرشاه باقشون
 هند در کرنال هنگام فتح هندوستان مشاهده میگردد. سبک ساختمان سقف این عمارت
 از شاهکارهای دوره صفوی محسوب است. موقعیکه مسعود میرزا ظل السلطان حا کم
 اصفهان بود بامر مشارالیه روی نقاشیهای کوچک و ظریفی که طاقچه‌ها و طاقماهای
 تالار و اطاقها و ایوانهای عمارت چهل ستون را تزین میداد با گچ پوشانیدند و لطمه
 جبران ناپذیری بآثار آن وارد ساختند. در سالهای اخیر تا اندازه‌ای گچها را از روی
 نقاشیها برداشته و تعمیراتی نموده اند که باید بعدها تکمیل و تصحیح گردد. اکنون
 عمارت و باغ چهل ستون تحت تعمیرات صحیح و اساسی قرار گرفته و در نظر است
 که موزه شهر اصفهان در آنجا تاسیس گردد و امید می‌رود که تا یکی دو سال
 دیگر این منظور انجام گیرد.

عمارت چهارستون اصفهان